

Statlig förvaltning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 22 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2009. Motionerna avser frågor om myndigheternas opinionsbildande verksamhet, myndigheternas kontakter med enskilda, insynsråd, gemensam standard för e-legitimation m.m. Vissa andra motioner tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden och dessa behandlas därför förenklat i ett särskilt avsnitt.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Myndigheters opinionsbildande verksamhet	5
Myndigheternas kontakter med enskilda	6
Insynsråd	10
Överklagande av Presstödsnämndens beslut	12
Försäljning av uppgifter från statliga dataregister	13
Gemensam standard för e-legitimation	15
Motionsyrkanden som behandlas förenklat	15
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	17
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Myndigheters opinionsbildande verksamhet

Riksdagen avslår motion 2009/10:K416.

2. Myndigheternas kontakter med enskilda

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:K257 yrkande 1, 2009/10:K314 yrkandena 1 och 2, 2009/10:K317, 2009/10:K369, 2009/10:K395 och 2009/10:K404.

3. Insynsråd

Riksdagen avslår motion 2009/10:K381.

4. Överklagande av Presstödsnämndens beslut

Riksdagen avslår motion 2009/10:K346.

5. Försäljning av uppgifter från statliga dataregister

Riksdagen avslår motion 2009/10:K398.

6. Gemensam standard för e-legitimation

Riksdagen avslår motion 2009/10:K309.

7. Motionsyrkanden som behandlas förenklat

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:K206, 2009/10:K237, 2009/10:K249, 2009/10:K280, 2009/10:K329, 2009/10:K391, 2009/10:K407 och 2009/10:N208 yrkandena 7–9.

Stockholm den 18 februari 2010

På konstitutionsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Per Bill (m), Margareta Cederfelt (m), Morgan Johansson (s), Andreas Norlén (m), Stefan Tornberg (c), Yilmaz Kerimo (s), Helene Petersson i Stockaryd (s), Björn Leivik (m), Billy Gustafsson (s), Ingvar Svensson (kd), Anna Tenje (m), Marianne Berg (v), Annie Johansson (c), Mikael Johansson (mp), Camilla Lindberg (fp) och Petter Löberg (s).

Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlas 22 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2009. Motionerna avser myndigheternas opinionsbildande verksamhet, kontakten mellan myndigheter och enskilda, insynsråd, överklagande av Presstödsnämndens beslut, försäljning av uppgifter från statliga dataregister och gemensam standard för e-legitimation.

Vissa andra motioner tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden i betänkandena 2006/07:KU12, 2008/09:KU8 och 2008/09:KU13 och dessa behandlas därför förenklat i ett särskilt avsnitt. Dessa motioner gäller bl.a. kompetensbevis för anställda inom förvaltningen, arbetet med värdegrundsfrågor, ersättning till näringsidkare vid långsam myndighetshantering och samverkan mellan myndigheter.

Utskottets överväganden

Myndigheters opinionsbildande verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående beredningsarbete i Regeringskansliet en motion om myndigheternas opinionsbildande verksamhet.

Motionen

Jan R Andersson (m) anser i motion 2009/10:K416 att det bör ses över i vilken utsträckning myndigheters opinionsbildning strider mot regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet. Motionären anför att det visserligen ingår i myndigheternas uppgifter att informera medborgarna om myndighetens verksamhet. Regeringen bör dock enligt motionären undvika att ge myndigheterna opinionsbildningsuppdrag, och huvudregeln bör vara att myndigheterna inte ska använda skattepengar till opinionsbildning. Den information som ges till medborgarna bör vara informativ, formell och diskret.

Bakgrund

I 1 kap. 9 § regeringsformen anges att domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Det finns härutöver vissa generella bestämmelser i lagar och förordningar som behandlar myndigheternas informationsverksamhet, såsom i förvaltningslagen och myndighetsförordningen. Några särskilda bestämmelser som reglerar opinionsbildande informationsverksamhet finns inte.

Förvaltningskommittén lämnade 2007 delbetänkandet Opinionsbildande verksamhet och små myndigheter (SOU 2007:107). Opinionsbildande verksamhet definierades av kommittén som en extern informationsaktivitet riktad mot allmänheten i syfte att aktivt påverka dess kunskaper, attityder eller beteenden i en avsedd riktning. Förvaltningskommittén ansåg det vara värdefullt och berikande att myndighetsföreträdare deltar i den offentliga debatten. Anställda i myndigheter har, konstaterade kommittén, samma grundlagsfästa rätt att offentligt uttrycka uppfattningar som andra medborgare.

Kommittén konstaterade dock också att informationsverksamheten, som all annan verksamhet inom den offentliga förvaltningen, ska bedrivas med iakttagande av saklighet och opartiskhet. Eventuella begränsningar av myndigheternas opinionsbildande verksamhet är enligt kommittén främst en

styrningsfråga. Myndigheternas instruktioner och regleringsbrev bör när så är befogat preciseras och avgränsas i syfte att öka, minska eller på annat sätt inrikta den enskilda myndighetens informationsuppdrag. Kommittén föreslog också att de organisatoriska formerna för opinionsbildande verksamhet anpassas efter verksamhetens karaktär i det enskilda fallet. Så bör enligt kommittén exempelvis övervägas om en informationsuppgift av tillfällig eller kontroversiell karaktär kan omhändertas av en tillfälligt inrättad myndighet inom kommittéväsendet i stället för av en redan existerande myndighet. Därmed ökar förutsättningarna för att den opinionsbildande verksamheten bedrivs med ett tidsbegränsat mandat och med precisa anvisningar.

Förvaltningskommitténs förslag bereds inom Regeringskansliet. Delar av förslagen kommer enligt uppgift att återfinnas i den förvaltningspolitiska propositionen som regeringen avser att lämna till riksdagen under våren 2010.

Tidigare behandling

Frågor som på andra sätt berör myndigheternas opinionsbildande verksamhet har tidigare behandlats av konstitutionsutskottet, senast våren 2009 (bet. 2008/09:KU13). Utskottet avstyrkte då motionerna (m) med hänvisning till att beredningen av Förvaltningskommitténs förslag inte borde föregripas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att beredningen av Förvaltningskommitténs förslag inte bör föregripas och avstyrker därför motion 2009/10:K416 (m).

Myndigheternas kontakter med enskilda

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkandena med hänvisning bl.a. till den pågående beredningen av Förvaltningskommitténs förslag.

Motionerna

Några av motionsyrkandena tar upp frågor som rör kontakterna mellan myndigheter och enskilda, både fysiska och juridiska personer.

I motion 2009/10:K317 av Ewa Thalén Finné (m) föreslås att personal vid myndigheter som har regelbunden och återkommande kontakt med företag ska få utbildning i grundläggande förutsättningar för företagandets villkor. Enligt motionären bidrar myndighetsanställdas bristande kunskap om detta till ett negativt samarbetsklimat som missgynnar samhället.

I motion 2009/10:K404 av Ulrika Carlsson i Skövde och Karin Nilsson (båda c) föreslås att den myndighetspersonal som möter medborgare i olika typer av myndighetsutövning bör få utbildning i bemötandefrågor. Enligt motionärerna kan medborgare i kontakter med exempelvis polisen, kronofogden och socialkontor känna sig i underläge, och det är därför viktigt att personalen blir medveten om vikten av bemötandefrågor.

Per Lodenius och Gunnel Wallin (båda c) föreslår i motion 2009/10:K395 att statliga myndigheter ska erbjuda information på Internet på lättläst svenska. En fjärdedel av den svenska vuxna befolkningen har enligt motionärerna på grund av exempelvis språksvårigheter eller funktionsnedsättningar svårt att ta till sig skriftlig information. Endast 43 % av myndigheterna har på sina webbplatser information om sin verksamhet på lättläst svenska. För att en demokrati ska fungera måste bl.a. samhällsinformation enligt motionärerna vara tillgänglig för alla.

Maria Lundqvist-Brömster och Barbro Westerholm (båda fp) begär i motion 2009/10:K314 att personer som har ett läshandikapp ska garanteras god tillgänglighet och integritetsskydd (yrkande 1). Vidare begärs att bl.a. förvaltningslagen och lagen om offentlighet och sekretess anpassas till moderna kommunikationsformer i linje med FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar (yrkande 2). För personer med exempelvis en synnedsättning är det enligt motionärerna i dag ofta svårt att med hjälp av ett tillgängligt medium få den information som behövs för att kunna delta fullt ut i samhället.

Frågan om tillgång till information för personer med synnedsättning behandlas även i motion 2009/10:K257 av Thomas Strand (s) yrkande 1. Motionären föreslår att de visitkort som används av statsråd och av tjänstemän vid Regeringskansliet ska utrustas med punktskrift.

Lennart Sacrédeus (kd) understryker i motion 2009/10:K369 vikten av att anställda inom den offentliga förvaltningen har god insikt och kompetens i frågor om religion och religionsfrihet, andligt liv, livsåskådning religiös tro och sedvänja samt religionsfrågor i allmänhet så att de kan bemöta människor med både kunskap och respekt. Motionären föreslår därför att frågan om ökad religionskompetens bör aktualiseras på både statlig och kommunal nivå.

Bakgrund

Av regeringsformen följer att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet (1 kap. 2 §). Domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen ska i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saktlighet och opartiskhet (1 kap. 9 §). Bestämmelser som syftar till att säkerställa bl.a. en rättssäker och oberoende handläggning av ärenden finns även i 11 kap.

I förvaltningslagen (1986:223) finns bl.a. bestämmelser som närmare reglerar myndigheternas kontakter med medborgarna. Varje myndighet ska exempelvis lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Frågor ska besvaras så snart som möjligt och den enskilde ska ha möjlighet att besöka eller ringa till myndigheten. Tolk bör anlitas när det finns behov av det. Reglerna syftar till att underlätta för den enskilde att ha med myndigheter att göra och att säkerställa att den enskilde får ett korrekt och rättssäkert bemötande.

Bestämmelser som i övrigt reglerar statsanställdas ansvar och hur den offentliga verksamheten ska utövas finns bl.a. i lagen (1994:260) om offentlig anställning, brottsbalken och språklagen (2009:600).

Regeringen anger i budgetpropositionen för 2010 att några av de förvaltningspolitiska prioriteringarna är och har varit att sätta medborgare och företag i centrum genom ökad samverkan mellan myndigheter och att effektivisera förvaltningen och förenkla möten med medborgare och företag genom e-förvaltning (prop. 2009/10:1 utg.omr. 2 s. 27). Regeringen inrättade också 2009 en delegation för e-förvaltning (Fi 2009:01), E-delegationen. Delegationens övergripande uppdrag är att samordna myndigheternas IT-baserade utvecklingsprojekt och att skapa goda möjligheter för myndighetsövergripande samordning.

Statskontoret har sammanställt och analyserat resultatet från myndigheternas brukarundersökningar, dvs. undersökningar som syftar till att ta reda på hur verksamheten uppfattas av medborgare och företag. Enligt rapporten Uppfattningar om statsförvaltningen (Statskontoret 2009:1) genomför närmare 60 % av förvaltningsmyndigheterna löpande olika former av brukarundersökningar. 75 % av brukarna, dvs. medborgare och företag som kommer i kontakt med en myndighet, ger minst godkänt betyg åt de verksamheter som de har kommit i kontakt med. Även andra undersökningar med liknande syfte genomförs, exempelvis av Svenskt Kvalitetsindex och SOM-institutet.

Förvaltningskommittén har i slutbetänkandet Styra och ställa – Förslag till en effektivare statsförvaltning (SOU 2008:118) konstaterat att det i bl.a. regeringsformen, förvaltningslagen och brottsbalken redan finns bestämmelser som utgör den gemensamma värdegrunden för den offentliga förvaltningen och att någon ny värdegrund därför inte behöver utarbetas. Vad som behövs är i stället enligt kommittén att frågor om etik och innehåll i statstjänstemannarollen lyfts fram och fortlöpande diskuteras inom varje myndighet så alla inom förvaltningen görs medvetna om bestämmelserna och deras betydelse för den egna rollen som tjänsteman.

Kommittén föreslog bl.a. att det i en lag om statlig förvaltning tas in bestämmelser som erinrar om att dessa gemensamma grundläggande krav ska gälla för all statlig verksamhet, såsom exempelvis kravet på saklighet och opartiskhet. Enligt förslaget ska regeringen dessutom utforma ett dokument med en gemensam värdegrund för den statliga förvaltningen och se

till att alla anställda inom förvaltningen är väl förtrogna med värdegrunden, bl.a. genom att alla nyanställda statstjänstemän informeras om den i sin introduktionsutbildning.

Förvaltningskommitténs förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Några av förslagen kommer att vara en del av den förvaltningspolitiska proposition som regeringen avser lämna till riksdagen under våren 2010.

Enligt FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning (SÖ 2008:26), som Sverige har tillträtt, ska det vara möjligt för personer med funktionsnedsättning att leva oberoende och fullt ut på livets alla områden. Det ska vidtas ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa tillgång till information och kommunikation. Personer med funktionsnedsättningar ska enligt artikel 9 på lika villkor som andra ha tillgång till bl.a. information och kommunikation. Användningen av punktskrift, förstorande eller annan alternativ kommunikation ska underlättas (artikel 21).

En nationell handlingsplan för handikappolitiken antogs av riksdagen 2000 (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240). De nationella målen för handikappolitiken är enligt handlingsplanen bl.a. att samhället ska utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och att alla med funktionshinder ska erbjudas jämlika levnadsvillkor. Handlingsplanen följdes upp våren 2006 (skr. 2005/06:110). En ny uppföljning är aviserad till våren 2010.

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden som rör frågor om myndigheternas kontakter med medborgarna. Senast i betänkande 2008/09:KU13 avstyrktes, med hänvisning till den pågående beredningen av Förvaltningskommitténs förslag, motioner om bl.a. värdegrundsfrågor och bemötande, en effektiv och rättssäker förvaltning samt kunskap och kompetens hos de anställda inom förvaltningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att beredningen av Förvaltningskommitténs förslag inte bör föregripas. Det är därför inte nu påkallat med något tillkännagivande med anledning av motionsyrkanden som rör bemötande- och värdegrundsrelaterade frågor. Utskottet avstyrker motionerna 2009/10:K317 (m), 2009/10:K404 (c), 2009/10:K395 (c) och 2009/10:K369 (kd). Vad gäller frågorna om tillgänglighet till förvaltningen för personer med funktionsnedsättningar anser utskottet att den kommande uppföljningen av den nationella handlingsplanen bör inväntas. Motionerna 2009/10:K314 (fp) och 2009/10:K257 (s) avstyrks därför.

Insynsråd

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande som rör insynsråd i statliga myndigheter och anser inte att det finns skäl att föreslå något tillkännagivande.

Motionen

Carina Adolfsson Elgestam (s) anför i motion 2009/10:K381 att den pågående utvecklingen från styrelser till insynsråd i myndigheter riskerar att innebära ett hot mot medborgarnas möjlighet till makt och inflytande och därmed mot demokratin. Detta anser hon att riksdagen bör ge regeringen till känna.

Bakgrund

De statliga myndigheterna leds oftast av en myndighetschef (s.k. enrådighetsverk), en styrelse eller en nämnd. Blandformer förekommer också. I enrådighetsverk leder myndighetschefen verksamheten och har i vissa fall vid sin sida ett rådgivande organ, ett insynsråd, vars ledamöter utses av regeringen. Insynsrådet kan sägas företräda ett medborgerligt uppdrag och utöva det allmännas insyn. Myndighetschefen ska hålla insynsrådet informerat om verksamheten. Insynsrådet har dock ingen beslutanderätt. Tidigare fanns även ledningsformen styrelse med begränsat ansvar. Denna ledningsform är numera avskaffad, jfr 2 § myndighetsförordningen (2007:515).

Justitieminister Beatrice Ask redogjorde i en interpellationsdebatt våren 2009 för regeringens reformer i fråga om ledningen för statliga myndigheter. Lena Olsson (v) hade i interpellationen, mot bakgrund av det ökade antalet insynsråd, frågat om justitieministern avsåg att vidta åtgärder för att garantera att den demokratiska insynen i offentlig förvaltning stärks. Beatrice Ask anförde i debatten bl.a. följande (prot. 2008/09:121).

Ordningen med ett delat ansvar mellan myndighetschef och styrelse gör det svårt att utkräva ansvar för verksamheten. (...) Ett stort antal styrelser med begränsat ansvar har därefter ersatts av insynsråd. Syftet med dessa är att utöva insyn i verksamheten och ge myndighetschefen råd. Därutöver har regeringen inrättat ett antal nya styrelser med fullt ansvar. En ledamot i en sådan styrelse har alltid sitt mandat av regeringen och ska stå obunden av olika partsintressen.

Reformen har bidragit till en fortsatt god demokratisk insyn i statsförvaltningen samtidigt som ledningens ansvar och förutsättningarna för ett tydligt ansvarsutkrävande har förbättrats. Det i sin tur ger bättre förutsättningar för den öppna debatt om offentlig förvaltning som efterfrågas i interpellationen. Någon ytterligare åtgärd i denna fråga är inte aktuell för närvarande.

Frågan om vilken typ av myndighetsledning som är lämpligast har också varit föremål för flera utredningar. Utredningen om en översyn av verksförordningen (SOU 2004:23) och Styrtredningen (SOU 2007:75) konstaterade båda att olika myndighetstyper kan ha olika behov av ledningsform. Så kan exempelvis styrelser med fullt ansvar övervägas främst för myndigheter som arbetar under affärsliknande förhållanden eller som har en verksamhet som innebär ett stort finansiellt och självständigt ansvar. Ledningsformen enrådighetsverk, som kan kompletteras med ett insynsråd, kan i stället övervägas där det finns behov av en mer direkt och tydlig styrning av myndigheten och där politiska beslut måste genomföras utan fördröjning (se t.ex. SOU 2004:23 s. 105 f.). Beträffande den tidigare ledningsformen styrelse med begränsat ansvar anförde bl.a. Förvaltningspolitiska kommissionen att den kan medföra oklara ansvarsförhållanden mellan myndighetschef och styrelse (SOU 1997:57 s. 118 f.).

Frågorna om ledningsformens betydelse för ansvarsfördelningen och resultatet av tidigare utredningar berördes även av statsrådet Mats Odell den 29 november 2007 i ett svar på en skriftlig fråga (2007/08:332), där han anförde bl.a. följande:

Frågan om myndigheternas ledningsform har tidigare behandlats av flera utredningar, bland andra Verksledningskommittén (SOU 1985:40), Kommittén om förvaltningsmyndigheternas ledningsformer (SOU 1993:58) och Förvaltningspolitiska kommissionen (SOU 1997:57). Samtliga utredningar har gjort likartade bedömningar och kommit till samma slutsats, nämligen att ansvarsbilden bör vara tydlig och att ledningsformerna enrådighetsverk eller styrelse med fullt ansvar därför bör väljas. Även utredningen om en Översyn av verksförordningen (SOU 2004:23) tar upp problemen med den otydliga ansvarsfördelningen mellan myndighetschefen och styrelsen när det gäller ledningsformen styrelse med begränsat ansvar.

Utskottets ställningstagande

Frågan om myndigheternas olika ledningsformer har varit föremål för flera utredningar. Ledningsformen styrelse med begränsat ansvar har då genomgående fått kritik för att medföra oklara ansvarsförhållanden. På senare år har ett stort antal styrelser med begränsat ansvar ersatts av insynsråd. Utskottet anser att detta inneburit att ledningens ansvar och förutsättningarna för ett tydligt ansvarsutkrävande har förbättrats samtidigt som man har kunnat upprätthålla goda möjligheter till demokratisk insyn i statsförvaltningen. Utskottet är därför inte berett att nu ställa sig bakom motionens yrkande om ett tillkännagivande. Motion 2009/10:K 381 (s) avstyrks.

Överklagande av Presstödsnämndens beslut

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om att införa en möjlighet att överklaga Presstödsnämndens beslut.

Motionen

Olof Lavesson (m) anser i motion 2009/10:K346 att Presstödsnämndens beslut bör kunna överklagas. Motionären anför att rätten till presstöd kan vara en civil rättighet i Europakonventionens mening. Trots att nämnden enligt motionären visserligen uppfyller vissa av de krav som brukar ställas på en domstolsliknande nämnd i konventionens mening, finns andra omständigheter som talar emot detta synsätt. I motionen pekas på de omständigheterna att nämnden inte är ett lagreglerat organ och att det inte finns några formella krav på att dess ordförande ska vara en lagfaren domare. Eftersom det därmed finns osäkerhet kring frågan om rätten till domstolsprövning är tillgodosedd när det gäller Presstödsnämndens beslut bör frågan om rätt att överklaga besluten enligt motionären övervägas.

Bakgrund

Statens driftsstöd till företag som ger ut dagstidningar regleras i presstödsförordningen (1990:524). Presstödsnämnden är den statliga myndighet som prövar ansökningar om stöd. Nämnden regleras genom förordning (2007:1191) med instruktion för Presstödsnämnden. I 4 § andra stycket anges att nämndens ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare.

Artikel 6 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) ger en rätt till domstolsprövning vid tvist som rör någons civila rättigheter och skyldigheter. En omfattande praxis har utarbetats av Europadomstolen kring vilka tvister som ska anses omfattas av artikeln. Är det fråga om en sådan tvist som avses i artikeln ska prövningen ske inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag. Enligt Europadomstolen omfattar domstolsbegreppet inte bara domstolar av traditionellt slag. Även olika typer av nämnder har godtagits som domstolar. Avgörande i Europadomstolens praxis i denna fråga har främst varit om nämnden är ett lagreglerat organ och om dess ordförande ska vara ordinarie domare.

Frågan har nyligen berörts i promemorian Översyn av vissa mediemyndigheter – en effektivare administration (Ds 2009:4).

Högsta domstolen har i avgörandet NJA 2002 s. 288 kommit till slutsatsen att Presstödsnämnden ska anses vara en sådan domstol som avses i Europakonventionens artikel 6. Det finns även andra nämnder som anses vara domstolar i konventionens mening och vars beslut inte kan överklagas. Som ett exempel kan nämnas Resegarantinämnden (se RÅ 2002 ref. 104).

I sammanhanget kan också nämnas möjligheten enligt 11 kap. 11 § regeringsformen till resning av bl.a. förvaltningsmyndigheters beslut. En resningsansökan prövas av kammarrätten om ett mål eller ärende slutligt prövats av en länsrätt eller en förvaltningsmyndighet. Resning får enligt 37 b § förvaltningsprocesslagen (1971:291) beviljas om det på grund av något särskilt förhållande finns synnerliga skäl att pröva saken på nytt. Möjligheten till resning finns även om det aktuella beslutet inte får överklagas. Presstödsnämnden är att anse som en förvaltningsmyndighet i denna mening (RÅ 2004 ref. 122).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Högsta domstolen har funnit att Presstödsnämnden är att anse som en domstol i Europakonventionens mening och att rätten till domstolsprövning därmed är tillgodosedd vid nämndens prövning av ett ärende. Härutöver kan nämnas möjligheten till resning enligt 11 kap. 11 § regeringsformen. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att ställa sig bakom motionsyrkandet. Motion 209/10:K346 (m) avstyrks.

Försäljning av uppgifter från statliga dataregister

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstagande ett motionsyrkande om förbud för statliga dataregister att mot avgift lämna ut uppgifter i marknadsföringsändamål.

Motionen

I motion 2009/10:K398 av Marianne Watz (m) föreslås att försäljning av uppgifter från statliga dataregister inte ska få äga rum. Statens person- och adressregister (Spar) innehåller uppgifter om bl.a. namn och adress på alla som är folkbokförda i Sverige. Staten säljer uppgifter ur Spar, vilket enligt motionären strider mot bestämmelsen om att insamlade personuppgifter enbart ska användas för de ändamål de insamlats för.

Bakgrund

I Statens person- och adressregister (Spar) finns uppgifter om namn, personnummer, födelseort, folkbokföringsort och eventuell make eller barn under 18 år beträffande alla som är folkbokförda i Sverige. Uppgifter om namn och adress lämnas mot en avgift ut till bl.a. företag för marknadsföring. Myndigheter, banker, försäkringsbolag samt ytterligare några organisationer får även uppgift om make, maka, partner samt, för barn, vårdnadshavare. Uppgift om svenskt medborgarskap lämnas endast till ett fåtal myndigheter. Polisen och Tullen är de enda mottagare som får uppgif-

ter om inkomst, förmögenhet och småhusinnehav. Kreditupplysningar lämnas inte av Spar men folkbokföringsuppgifter lämnas till kreditupplysningsföretag. Dessa hämtar sedan taxeringsuppgifter direkt från Skatteverket.

Huvudman för Spar är sedan den 1 januari 2009 Skatteverket. Inom Skatteverket finns en särskild nämnd, Spar-nämnden, som har beslutsbefogenheter i ärenden gällande Spar. Det krävs ett särskilt tillstånd från Spar-nämnden för att få tillgång till registrets uppgifter.

Enligt personuppgiftslagen (1998:204) måste behandlingen av automatiserade personuppgifter följa vissa grundläggande regler. Uppgifter får exempelvis inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in. Behandling av personuppgifter får bara ske med den registrerades samtycke eller om behandlingen är nödvändig med hänsyn till vissa uppräknade ändamål. Personuppgifter får inte behandlas för ändamål som rör direkt marknadsföring om den registrerade har anmält att han eller hon motsätter sig det.

Behandlingen av personuppgifter i Spar regleras i lagen (1998:527) om det statliga personadressregistret. Ett av registerändamålen är enligt 3 § 2 att ta ut uppgifter om namn och adress genom urvalsdragning för direktreklam. Enskilda kan enligt 4 § andra stycket begära att deras uppgifter i Spar inte lämnas ut för marknadsföringsändamål.

I samband med riksdagsbehandlingen av förslaget till denna lag framfördes i en motion, att Spars verksamhet innebär att man i stor omfattning för kommersiella ändamål behandlar personuppgifter som enskilda har lämnat till offentliga register för andra ändamål. I motionen begärdes att Spar därför skulle avvecklas. Konstitutionsutskottet fann dock att en användning av personuppgifter från Spar för bl.a. kommersiella ändamål inte får anses oförenlig med de ändamål för vilka uppgifterna samlades in (bet. 1997/98:KU31 s. 30 f.). Utskottet har därefter behandlat liknande yrkanden och då vidhållit sitt ställningstagande (t.ex. i bet. 2004/05:KU22).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande att användningen av uppgifter från Spar för kommersiella ändamål, såsom exempelvis marknadsföring, inte är oförenlig med de ändamål för vilka uppgifterna samlades in. Härutöver erinrar utskottet om enskildas möjlighet att begära att deras uppgifter inte lämnas ut för marknadsföringsändamål. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motion 2009/10:K398 (m).

Gemensam standard för e-legitimation

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående beredningsarbete ett motionsyrkande om en gemensam standard inom statlig förvaltning för e-legitimation.

Motionen

Krister Hammarbergh (m) föreslår i motion 2009/10:K309 att det hos alla myndigheter införs en gemensam standard för e-legitimation och att en nationell e-legitimation införs. Motionären anför att det i dag är för lätt att i falskt namn och med stulen identitet via Internet t.ex. registrera eller begära ett bolag i konkurs. Det borde finnas ett krav på legitimation vid sådana åtgärder, och myndigheterna borde ha en gemensam standard för detta.

Bakgrund

E-delegationen lämnade i oktober 2009 delbetänkandet Strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning (SOU 2009:86). Delegationen föreslår bl.a. att en enhetlig svensk e-legitimation för hela den offentliga sektorn skapas som i förlängningen även ska kunna användas av den privata sektorn. Förslaget har varit föremål för remissbehandling. Remisstiden gick ut den 12 februari 2010, och regeringen avser enligt uppgift från Finansdepartementet att gå vidare med förslagen redan under våren 2010.

Utskottets ställningstagande

Den pågående beredningen av E-delegationens förslag bör enligt utskottets mening inte föregripas. Motion 2009/10:K309 (m) avstyrks.

Motionsyrkanden som behandlas förenklat

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden i frågor som har behandlats tidigare under denna mandatperiod.

Motionerna

Flera av de nu aktuella motionerna rör frågor som utskottet redan har behandlat under innevarande mandatperiod i betänkandena 2006/07:KU12, 2008/09:KU8 och 2008/09:KU13. Riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit motionerna. Det gäller motionsyrkanden om bl.a. kompe-

tensbevis för anställda inom förvaltningen, arbetet med värdegrundsfrågor, ersättning till näringsidkare vid långsam myndighetshantering och samverkan mellan myndigheter.

Utskottets ställningstagande

Inga nya omständigheter har framkommit som föranleder utskottet att nu göra en annan bedömning i de nu aktuella frågorna. Utskottet avstyrker motionerna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:K206 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tjänstemän som utför myndighetsutövning ska ha rätt utbildning och om att ett kompetensbevis och utbildningsbevis bör införas som visar att dessa tjänstemän kan förvaltningslagen.

2009/10:K237 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om länsstyrelsers ärendebehandling och ärendebedömning.

2009/10:K249 av Hans Hoff (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samhällets myndigheter återkommande bör arbeta med värdegrundsfrågor som rör bemötandet av medborgarna.

2009/10:K257 av Thomas Strand (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av punktskrift på visitkort som används av ministrar och tjänstemän i regeringen.

2009/10:K280 av Christer Adelsbo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändring i sekretesslagen.

2009/10:K309 av Krister Hammarbergh (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en gemensam standard för e-legitimation hos myndigheter bör införas och att en nationell e-legitimation bör införas som säkerställer att det är den behöriga nyttjaren som använder legitimationen.

2009/10:K314 av Maria Lundqvist-Brömster och Barbro Westerholm (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att personer som har ett läshandikapp måste garanteras god tillgänglighet och mesta möjliga integritetsskydd.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillämpliga delar i bl.a. förvaltningslagen och lagen om offentlighet och sekretess ses över och anpassas till moderna kommunikationsformer i linje med vad som sägs i FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar.

2009/10:K317 av Ewa Thalén Finné (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att viss myndighetspersonal ska erhålla utbildning i företagens villkor.

2009/10:K329 av Fredrik Schulte (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa ett system motsvarande näringsförbud för tjänstemän inom den offentliga sektorn som grovt åsidosätter de skyldigheter som åligger dem i deras tjänst.

2009/10:K346 av Olof Lavesson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att överklaga Presstödsnämndens beslut.

2009/10:K369 av Lennart Sacrédeus (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om religionskompetens hos offentligt anställda.

2009/10:K381 av Carina Adolfsson Elgestam (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om folkets möjlighet till makt och inflytande.

2009/10:K391 av Sven Yngve Persson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ersättning till näringsidkare för ekonomiska förluster på grund av långsam myndighetshandling.

2009/10:K395 av Per Lodenius och Gunnel Wallin (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge anvisningar om att statliga myndigheter ska ha information på lättläst svenska.

2009/10:K398 av Marianne Watz (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om försäljning av uppgifter från statliga dataregister.

2009/10:K404 av Ulrika Carlsson i Skövde och Karin Nilsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkerställa att det finns tid för bemötandefrågor inom grundutbildningar och vidareutbildning för den personal som möter medborgare i olika typer av myndighetsutövning.

2009/10:K407 av Margareta Cederfelt och Curt Linderoth (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur en tjänstegaranti i offentlig verksamhet kan utformas.

2009/10:K416 av Jan R Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om myndigheters opinionsbildning och att se över i vilken utsträckning de strider mot grundlagen.

2009/10:N208 av Kent Persson m.fl. (v):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tydligare direktiv för samverkan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samverkan som det normala mellan statliga myndigheter.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvidgad landsbygdsservice.